

Asia: VM144:00/2017 VM/2067/03.01.00/2017

Luonnos hallituksen esitykseksi väestötietolain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit luonnoksesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle väestötietolain muuttamisesta. Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta, ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Luonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisteri-keskuksen varmennepalveluista annettua lakia (661/2009). Esityksen tavoitteena on tehdä EU:n tietosuoja-asetuksen ((EU) N:o 679/2016) edellyttämät muutokset kansalliseen lakiin. Erityisesti on tarve muuttaa säännöksiä, joissa on viittauksia asetuksen myötä kumottavaksi tulevaan henkilötietolakiin (523/1999). Lisäksi selkeytettäisiin rekisterinpitäjinä toimivien Väestörekisterikeskuksen ja maistraatin välisiä vastuita, sekä säädettäisiin poikkeuksesta tietosuoja-asetuksen 18 artiklaan. Keskeistä on, että lailla muutettaisiin myös väestötiedon rekisteröintiä ja luovutusta koskevia säännöksiä. Merkittävimmät muutokset koskisivat ulkomaalaisten rekisteröintiä väestötietojärjestelmään sekä sääntelyä henkilötunnuksen ja sähköisen asiointitunnuksen muuttamisesta.

Liikenne- ja viestintäministeriön näkökulmasta ehdotus sisältää periaatteellisesti tärkeää sääntelyä tiedon luovuttamisoikeuksista sekä rekisteröidyn oikeuksien edistämisestä tietosuoja-asetuksen mukaisesti, ja niihin tehtäviä tarkennuksia. Edellä mainittujen osalta katsomme tarpeelliseksi tuoda esiin eräitä yleisiä lainsäädäntötekniisiä kysymyksiä, joihin tulisi kiinnittää yleisellä tasolla huomiota. Samoin esitys sisältää sähköisen asiointitunnuksen käyttöä koskevia muutosehdotuksia, joita LVM pitää tärkeinä.

Tietosuoja-asetuksesta johtuvat ehdotukset

Tietosuoja-asetus tarkentaa rekisteröidylle kuuluvia oikeuksia ja niiden toteuttamiseksi käytettäviä menettelyitä. Rekisteröidyn oikeudet, siltä osin kun ne sisältyvät jo henkilötietolakiin, on toteutettu

myös väestötietojärjestelmässä. Ehdotuksessa on katsottu, että sikäli kun oikeudet ovat uusia ja niitä sovelletaan väestötietojärjestelmään, väestötietolakia tulee siltä osin muuttaa. Muilta osin on tarkasteltu tietosuoja-asetuksen kanssa päällekkäistä sääntelyä, ja pyritty karsimaan turhaa kansallista sääntelyä.

LVM pitää tärkeänä, että lainvalmistelun jatkotyössä kiinnitettäisiin myöskin huomiota rekisteröidyn oikeuksien edistämiseen ja hyödyntämismahdollisuuksiin oman datan hallinnan näkökulmasta. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 20 artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus saada häntä koskevat tiedot ja oikeus siirtää häntä koskevat tiedot toiselle rekisterinpitäjälle. Tiedot on oikeus saada jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneluettavassa muodossa. Rekisteröidyllä on oikeus saada siirrettyä henkilötietonsa suoraan rekisterinpitäjältä toiselle, mikäli se on teknisesti mahdollista. Oikeutta siirtää tiedot järjestelmästä toiseen toteutetaan ainoastaan silloin, kun henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste tulee suostumuksesta tai sopimuksesta. Edellytyksenä on myös se, että henkilötietoja käsitellään automaattisesti.

LVM haluaa edistää oman datan hallintaan liittyvien käytäntöjen kehittymistä sekä edistää hallinnonalallaan ja lainsäädäntöhankkeissaan oman datan hallintaan liittyviä mahdollisuuksia. Rekisteröidyn tehokkaampi oikeus hallita omia tietojaan on asetettu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan rekisterisääntelyn keskeiseksi tavoitteeksi, ja sitä kautta pyritään synnyttämään uusia palvelumalleja muun muassa liikennepalvelusektorille. Liikenteen palveluista annetussa laissa on erillinen omadatan hallintaa koskeva pykälä (V osan 3 luvun 8 §), jonka mukaan Liikenteen turvallisuusviraston on mahdollistettava rekisteröidyn omien tietojen hakeminen ja kopioiminen toiseen tietojärjestelmään avoimen rajapinnan välityksellä koneluettavassa muodossa.

Rekisteröidyn oikeutta siirtää tiedot järjestelmästä toiseen voidaan yleisellä tasolla pitää tärkeänä liiketoimintaympäristön digitalisaatiokehityksen ja tiedon hyödyntämisen edistämistavoitteet huomioiden. Tämä vahvistaa rekisteröidyn oikeuksia ja luottamusta viranomaisen suorittamiin henkilötietojen käsittelytoimiin.

Ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevat ehdotukset

-

Henkilötunnusta ja sähköistä asiointitunnusta koskevat ehdotukset

Esitys sisältää ehdotuksen sähköisen asiointitunnuksen muuttamisesta pääsääntöisesti aina, kun henkilötunnusta muutetaan väestötietolain mukaan sallituissa tilanteissa. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää muutosta perusteltuna, sillä sen avulla voidaan parantaa sähköisen identiteetin hallinnan ja asioinnin turvallisuutta sekä samalla tehostaa henkilötunnuksen muutostilanteisiin liittyvää asiointia.

Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamista koskevat ehdotukset

Väestörekisterikeskus ja maistraatti päättävät väestötietolain nojalla väestötietojärjestelmän tietojen luovutuksesta.

Hallitusohjelman norminpurkutavoitteen mukaisesti LVM kiinnittää huomiota esitykseen sisältyvien yleisten säännösten 28 ja 34 § tarpeellisuuteen. Kyseiset periaatteet seuraavat jo yleisestä tietosuojalainsäädännöstä, eikä näitä peruslähtökohtia olisi siten välttämättä tarpeen toistaa erityislaeissa. Yleislakeina parhaillaan valmisteltava tietosuojalaki ja EU:n yleinen tietosuoja-asetus olisivat siten pääsääntöisesti itsessään jo riittäviä.

Tekninen käyttöyhteys -terminä: Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö haluaa kiinnittää huomiota ”tekninen käyttöyhteys”-termin käyttöön lain perusteluissa. Kyseistä ilmaisutapaa on LVM:n hallinnonalalla pidetty ongelmallisena ja epämääräisenä sen jäätyä teknisen kehityksen myötä jo hieman aikaansa jälkeen. Hallinnonalallamme on lainsäädäntöä uudistettaessa yleisesti pyritty korvaamaan tämä käyttämällä ilmaisua: ”rajapinnan kautta, katseluyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti”. Huomion arvoista on, että pykäläehdotus sisältää myös rajapinnan käyttöä koskevan maininnan massamuotoisten luovutusten osalta.

Lausuttavana olevassa HE-luonnoksessa yleisemminkin viitatussa TILKE-raportissa on todettu, että teknisen käyttöyhteyden käsite on ymmärretty eri laeissa eri tavoin, ja se on myös monissa säännöksissä sekoittunut sähköisen tiedonsiirtomenetelmän kanssa. Rajapintaratkaisujen omaksuminen edistäisi viranomaisten välisen digitaalisen tiedonvaihdon yhteentoimivuutta, ja mahdollistaisi myös siihen tavoitteeseen pääsemisen, että sama tieto tarvitsisi kysyä vain kerran.

Esityksen vaikutukset

-

Muut kommentit

-

Tuohino Johanna
Liikenne- ja viestintäministeriö - Tieto-osasto